

Kronika školy

Jan Amos Komenský, učitel národů, vyhlásil požadavek dát vzdělání všem bez rozdílu stavu a pohlaví. Požadoval, aby vzdělání bylo poskytováno bohatým i chudým, ženám i mužům rovnocenně bez rozdílu. V době poddanství neměl chudý člověk právo na vzdělání. Vrchnosti patřil tělem i duší a pouze výjimečně s jejím povolením mohl vzdělání dosáhnout. Právo na základní vzdělání bylo přiznáno lidu teprve v době osvícenství, kdy se panovníci českých zemí a Rakouska pod tlakem vojenských neúspěchů rozhodli nezáviděníhodnou ekonomickou situaci řešit v komplexním měřítku. Kromě důležitých zásahů do daňové sféry, řešila problémy držby půdy a vzdělání obyvatelstva česká královna Marie Terezie. 6. prosince 1774 byl vydán Tereziánský školní řád, kterým byl položen základ obecného školství v Zemích Koruny české a ustanovena povinná školní docházka od 6 do 12 let za státního dozoru. U každé fary byla zřizována triviální škola, kde se učilo triviu - číst, psát a počítat. Škola měla dvě třídy. V obcích, kde nebyly fary, byly zřizovány jednotřídky, nebo byly tyto obce přiškoleny k triviálním školám. Dozor nad školou vykonával farář a školdozorce, volený z řad občanů. Okresním školním inspektorem byl děkan. Taková škola byla zřízena i v Moravské Ostravě u kostela sv. Václava. Měla tři třídy, žáci platili 1, 2 nebo 3 krejcare týdně.

První škola naší oblasti byla otevřena v Polské Ostravě. Zachovaly se o ní zprávy z roku 1538. Tato škola stála na návrší nad polskoostravským zámekem a byla dřevěná. Učitelé dostávali za svou práci nejen peníze, ale také obilí, chléb, vejce, koláče a luštěniny. V roce 1783 byl v Polské Ostravě postaven nový farní katolický kostel a ze starého kostela mohla být tedy zřízena škola, která měla zpočátku pouze jednu třídu, teprve později třídy dvě. Prvním správcem zde byl Josef Vavrečka a posledním František Žurovetz. Až do roku 1851 chodily do této školy také všechny děti z Heřmanic. Po roce 1848 se malé obce začaly sdružovat ve větší a hospodářsky silnější samosprávné celky. Svědčí o tom zpráva z roku 1804, kdy Heřmanice měly pouze 45 domů a 284 obyvatel. A proto i tři obce: Heřmanice, Hrušov a Muglinov vytvořily jednu katastrální obec. Starostou byl vždy občan z Heřmanic, 1. radní byl z Hrušova a 2. radní z Muglinova. Hrušov se však v roce 1866 osamostatnil. Muglinov získal samosprávu až v roce 1890.

V roce 1851 bylo v Heřmanicích už 60 dětí školou povinných. Proto bylo možné přistoupit k otevření školy v obci. Byl zakoupen domek číslo 39 z roku 1830, nacházející se naproti hostince u římskokatolického kostela. Byla to druhá škola po Polské Ostravě v naší oblasti.

Tehdejší starosta obce Josef Dostál ustavil prvním učitelem a správcem této školy Jana Wandrola, díky kterému se dochovaly doklady o tom, že do této školy chodily i děti z Michálkovic, Hrušova, Vrbice a Rychvaldu. Škola nesla název "Volksschule" (Lidová škola). Jan Wandrol pocházel z Německé Lutyně (dnešní Horní Lutyně). Dříve vyučoval v Bohumíně a docházel také do Pudlova a do Vrbice excurendo, tj. za stravu podle čísel domů. Jan Wandrol působil na této první škole v Heřmanicích celých 37 let (1851 - 1888). Ve staré škole byla jen jedna učebna se šesti dlouhými lavicemi. Žáci byli podle věku rozděleni do tří oddělení. Třetí oddělení, nejstarší žáci, bylo umístěno v předních lavicích, první oddělení, nejmladší žáci, v zadních lavicích. Docházka dětí do školy byla podmíněna ročním obdobím a polními pracemi. V letních měsících byla škola poloprázdná, protože děti musely pomáhat na polích nebo pásly dobytek. Dovolovaly to i úředně povolené úlevy od školní docházky. Pro tyto žáky byly zavedeny takzvané "Sonntagsschule" ("sobotní škola") pro opakování zameškaného učiva. V zimě byla škola naopak

přeplněna a děti musely sedět i na zemi. Všechny úřední přípisy, doklady i vysvědčení žáků byly vystavovány v německém jazyce. Čeština byla úředně zavedena na školách až v roce 1895. Budova této školy již neexistuje. Vyhořela 9. června 1956.

Počet školou povinných dětí stoupal a tak v roce 1874 byla škola rozšířena na dvoutřídní s počtem 154 žáků. Od roku 1873 za starostování Františka Žebráka se započalo se stavbou druhé školy v Heřmanicích. Ta byla postavena nákladem 12 400 zlatých na pozemku který k tomuto účelu darovala paní Kempná, za svobodna Vaclíková. Vyučování v této budově v Požární ulici č.p. 61 bylo zahájeno již 7. ledna 1874.

Nejprve zde byla umístěna škola národní, později obecná škola chlapecká a od roku 1946 škola mateřská a školní družina. Na přelomu 19. a 20. století přibývalo v Heřmanicích obyvatelstva a tím rostl i počet školou povinných dětí. V roce 1895 bylo zapsáno už 246 žáků a škola byla rozšířená na trojtřídní. V roce 1901 se stává škola čtyřtřídní národní školou a z důvodu nedostatku dalších tříd se obecní zastupitelstvo se starostou Josefem Žebrákem rozhodlo postavit další novou školu. V roce 1904 byl od majitele gruntu Hejnalů zakoupen pozemek na dnešní Vrbické ulici a postavena nákladem 39 200 korun nová školní budova č.p. 183. V roce 1908 byly přistavěny další dvě učebny a kabinet. Do této budovy chodilo celkem 560 dětí, které byly rozděleny do 10 tříd ve dvou těchto budovách.

V roce 1908 byla obecním zastupitelstvem podána žádost o rozdělení školy na chlapeckou a dívčí. Žádosti nebylo u zemské školní rady vyhověno. V roce 1909 otevřela Macierz szkolna v Heřmanicích dvoutřídní polskou školu. Zároveň zde byla zřízena i polská mateřská škola. Obě školy však byly v roce 1920 v souvislosti s plebiscitem na těšínském území zrušeny. Těsně před vyhlášením první světové války umírá řídící učitel a zakladatel dobrovolného hasičského sboru (1893) Karel Žebrák. Po vyhlášení války (1914 - 1918) dochází k úpadku školní výuky v Heřmanicích. Mnozí učitelé odešli na vojnu a ostatní museli pracovat pro vojenské účely, provádět válečné soupisy, organizovat sběr válečného materiálu. V roce 1918 postihla celý kraj chřipková epidemie a školy byly dočasně uzavřeny. V této době umírá na ruské frontě mladý učitel Jan Sochorek. V roce 1917 podalo obecní zastupitelstvo novou žádost o rozdělení na dvě samostatné školy. Žádosti bylo vyhověno a od roku 1918 máme zde již dvě čtyřtřídní školy. Jednu chlapeckou v budově staré školy na Požární ulici a druhou dívčí školu na Vrbické ulici. Řídícím učitelem této školy se stal František Cigánek, který převzal v roce 1914 správu školy po zemřelém Karlu Žebrákovi. Řídícím učitelem chlapecké školy byl Josef Žebrák.

Po první světové válce přichází období, ve kterém systematicky ubývalo dětí školou povinných. Na počátku třicátých let byly přihlášeny v obou místních národních školách 413 dětí, o deset let později 253 a po německé okupaci v roce 1946 to už byly jen 152 děti. Proto byly obě školy sloučeny v jednu obecnou školu. Nacistická okupace se neblaze podepsala i na vývoji školství v Heřmanicích. Bylo rozpuštěno obecní zastupitelstvo a obecní rada a starosta Alois Kuča byl zbaven svého úřadu. Obec řídil německý komisař Richard Bartsch, jehož prvním úkolem bylo v obci zřídit německou školu, ačkoliv místních německých rodin nebylo mnoho. Hlavním důvodem zřízení německé školy bylo poněmčování dětí a převýchova v poslušné německé občany. České rodiny se však nenechaly zlákat sliby ani zastrašit výhrůžkami a nadále posílali své děti do školy české. Pro potřeby německé školy tak byla zabrána pouze jedna učebna a jeden kabinet pro německého učitele. V letech 1939/40 bylo zapsáno 20 dětí a na konci války 1944/45 už jen 12. Během druhé světové války byli pozatýkáni členové TJ Sokol. Podobný osud

postihl i tři členy z Heřmanic, kteří byli odvečeni do koncentračního tábora v Kounicových kolejích v Brně. Josef Žebrák (řídící učitel chlapecké školy a starosta Sokola) a Josef Najzar (ředitel školy a místostarosta Sokola) byli později převezeni do koncentračního tábora v Osvětimi, kde byli neznámo kdy umučeni. Učitel a vzdělavatel TJ Sokol Emil Dostál následkem nelidského zacházení zemřel po návratu z Brna. Učitelé neměli svou práci v době války vůbec lehkou. Ve dne učili a v noci střídavě drželi hlídky CO ve škole. Ředitelé všech škol museli před německým okresním inspektorem vykonat zkoušku způsobilosti z německého jazyka. Kdo ji neudělal, byl zbaven místa. Němčina byla zavedena na českých školách jako úřední dorozumivací jazyk. Mnozí čeští učitelé byli přinuceni jet na přeškolení do německých škol přímo v Říši.

Český živel na školách ožívá spolu s osvobozením naší vlasti v květnu 1945. Městský národní výbor s předsedou Janem Lizákem se snažil o zřízení měšťanské školy (střední) v Heřmanicích, aby děti nemusely docházet do Michálkovic nebo na Slezskou Ostravu (Hladnov) za dalším vzděláním. Žádosti však nebylo vyhověno okamžitě. V roce 1951 15.března byla otevřena v kolonii (Mírová osada) v dřevěném baráku OKD expositura zdejší obecné školy, která měla 3 třídy. V roce 1951 1.září se stala tato pobočná škola samostatnou druhou školou v Heřmanicích, na které byl Karel Žebrák ml. ustanoven řídícím učitelem. Pro potřebu této školy byl v sousedství najat ještě druhý dřevěný barák. Obě národní školy měly po pěti třídách a každá 160 žáků. Dne 1.září 1953 vešel v platnost nový školní zákon, kterým se změnil celý školní systém. Školy obecně vzdělávací byly rozděleny do tří stupňů: 1.stupeň - školy národní; 2.stupeň - osmileté školy střední; 3.stupeň - jedenáctileté školy střední. Na základě těchto změn a za podpory okresního školního inspektora Františka Kuchaře byla ponechána na Vrbické ulici pětiletá škola národní a v kolonii byla dosavadní škola obecná změněna na osmiletou střední školu, jejímž ředitelem se stal Josef Budník, učitel střední školy ve Sl. Ostravě na Hladnově. Jeho zástupcem byl jmenován dosavadní ředitel druhé národní školy Karel Žebrák. V roce 1955 bylo zapsáno 415 žáků na osmileté střední škole a 161 žáků na národní škole.

Protože osmiletá střední škola byla nouzově umístěna ve dvou nevyhovujících barácích, došlo v roce 1955 ke stavbě nové školní budovy na rozhraní Obrovského a Chrustové ulici. Plány pro novou školu vypracoval architekt Ing. Pešek a Ing. Švorc ze Stavoprojektu v Praze. Stavbu provedl Stavosvit z Gottwaldova (Zlín). Stavba byla započata 20.června 1955. Dne 13.listopadu 1955 byl slavnostně položen základní kámen této budovy. Do kamene byl vložen pamětní spis, v němž byly zapsány údaje o vývoji školství v Heřmanicích. Výstavba školy byla dokončena v roce 1956 nákladem 4 214 000 korun. Slavnostního otevření se zúčastnil mimo jiné i náměstek ministra školství Hučko. Budova osmileté střední školy byla otevřena 18.listopadu 1956, vyučovat se začalo v únoru 1957. Škola měla 12 tříd, tělocvičnu, šatny, kabinety, byt školníka, hospodářskou budovu s místnostmi pro mládež a školní kuchyň. Vestibul vyzdobil svými freskami akademický malíř Vilém Wünsche. Jedna představuje Maryčku Magdonovou a druhá zbojníka Ondráš. V roce 1970 byla národní škola na Vrbické ulici pro malý počet žáků sloučena s místní základní devítiletou školou. Od roku 1984 se uplatnil požadavek desetileté povinné školní docházky, realizované v osmi ročnících základní školy a v prvních dvou ročnících některého typu stření školy. I v období normalizace žáci zdejší školy nadále dosahovali výborných výsledků v tehdejších odborných a tělovýchovných soutěžích, ve sběru odpadových surovin a dalších aktivitách ve spolupráci s tehdy obvyklými patronátními závody a družebními školami.

Po listopadu 1989 dochází k podstatným změnám v organizaci výuky a organizování volného času dětí. Ve shodě se zákony školu opouští organizace KSČ a rovněž PO SSM. Zájmová činnost dětí se soustřeďuje nadále do nepovinných kroužků, vedených pedagogy a dobrovolnými pracovníky z řad rodičů. Žáci heřmanické školy úspěšně reprezentovali školu v mnoha soutěžích a sportovních utkáních. Za zmínku stojí soutěž v přednesu v anglickém jazyce, kterou pořádal DDM v Moravské Ostravě, nebo soutěž, kterou vypsal Krajská hygiena v Ostravě a Promocja Zdrowia Katowice na téma, „Jak pečují o své zdraví“, kde žák 4. třídy J. Gorol postoupil až do mezinárodního kola v Katovicích. I nadále se žáci školy připravovali na olympiády v jazyce českém, Pythagoriádu a další soutěže. V roce 1994 se škola prezentovala veřejnosti školní akademií, která se konala 3. května 1994 v KD Dolu Heřmanice. Bohatý program, který si žáci připravili, zaujal rodiče i občany a ukázal rovněž kvalitní práci pedagogického sboru. Své místo si získal školní časopis, který začal vycházet v roce 1994. Činnost časopisu, který byl znám jako Priškon (Prima školní noviny) si získal oblibu obzvláště na přelomu tisíciletí. Z provozních důvodů je jeho vydávání zastaveno a je nahrazeno aktuálními webovými stránkami.

Svou nezastupitelnou úlohu sehrálo SRPŠ za vedení obětavých rodičů. Dobrovolná práce rodičů pro školu umožnila mnohé úpravy hřiště, okolí školy a umožnilo i finančně dotovat některé aktivity žáků školy. V roce 1995 byla zřízena nadace „Naše škola“, do které byly převedeny finanční prostředky SRPŠ, které zaniklo v roce 1996. Peněz z nadace bylo využíváno na zakoupení zařízení tříd a školní družiny, doplnění žákovské knihovny a část byla věnována na odměny pro žáky, kteří úspěšně reprezentovali naši školu. Poslední čtyři roky nahradilo SRPŠ dobrovolné sdružení rodičů Alfabet.

Od zahájení výstavby prodělala rozsáhlé změny i budova školy. První větší úpravy proběhly v druhé polovině 60. let, kdy bylo nutné provést rekonstrukci střechy nad tělocvičnou a generální opravu ústředního topení v budově. Hlavní úpravy byly provedeny však v 90. letech. Byly zřízeny dvě učebny pro dělenou výuku cizích jazyků a ve školním roce 1992/93 došlo v celém interiéru školy k výměně podlahových krytin. Byla dobudována školní družina. V následujícím školním roce došlo ke kompletní rekonstrukci odpadů, instalace vody a sociálního zařízení. Výměna telefonní ústředny a osvětlení školy byla zakončena vymalováním interiéru školy. Ve školním roce 1994/95 byla zřízena plynová kotelna a nově zastřešena tělocvična. Před dvěma lety došlo k výměně oken za plastová s žaluziemi a v loňském roce došlo ke komplexní renovaci školní kuchyně a plánuje se oprava fasády školy.

V současné době pracovníci školy řeší důležité úkoly v oblasti výuky a vzdělávání, environmentální výchovy a problémy spjaté s výchovným poradenstvím. Rovněž je zkvalitňována materiální základna školy.

Výuka probíhá podle osnov vzdělávacího programu Základní škola. Věnujeme zvýšenou pozornost problémovým žákům ve spolupráci s rodiči, poradnou, sociálním odborem ÚMOB Slezská Ostrava. Snažíme se pomoci žákům s vývojovými poruchami učení, provádíme ambulantní péči pro výše jmenované žáky za použití speciálních počítačových programů, talentovaným žákům nabízíme účast v soutěžích, přístup do počítačové učebny. Mimo standardní vzdělávání se snažíme posílit u žáků počítačovou gramotnost a žákům s vývojovými poruchami učení umožnit co nejlepší zvládnutí jejich problémů pomocí testů SCIO. Pro 9. ročníky se snažíme zkvalitnit přípravu žáků na přijímací zkoušky na střední školy, ve spolupráci se SCIO provádíme testování i v 5.- 8. třídách, abychom získali podklady pro autoevaluaci školy. Připravujeme školní vzdělávací program a program autoevaluace školy; informační a

komunikační technologie se využívají ve výuce předmětů na 1. i 2. stupni ZŠ.

Učebna výpočetní techniky, připojena na internet, je využívána nejen v hodinách Informatiky, i v kroužcích výpočetní techniky. Žáci mohou využívat připojení k síti mimo vyučování i pro soukromou potřebu. Kromě výuku informatiky a jazyků využívá učebnu 2x týdně kroužek VT, 2x týdně žáci školní družiny, probíhají zde některé hodiny ambulantní péče pro žáky s vývojovými vadami, nepravidelně, ale poměrně často ji navštěvují pedagogové a rodiče našich žáků, navštěvují ji studenti OU v rámci doučování žáků. Chloubou školy je multimediální učebna vybavená datovým projektorem, počítačem a Video- a DVD recorderem. Počítač, obsahující mj. výukový software, umožňuje využití ve všech předmětech. Provozujeme školní www stránky, na kterých se promítá život celé školy. Jsou na nich uloženy všechny důležité dokumenty, informace o chodu školy, zprávy a fotografie z akcí, nově mohou rodiče také pod kódem zjišťovat prospěch svého dítěte.

Dle pokynu MŠMT ČR byla do výuky i v letošním školním roce začleněna tematika ochrany člověka za mimořádných událostí. Jednotlivá témata byla zařazována během celého školního roku v rámci příslušných předmětů (prvouka, přírodověda, tělesná výchova, přírodopis, občanská výchova). Základní okruhy enviromentální výchovy byly průběžně začleňovány hlavně do učiva prvouky, přírodovědy, chemie, fyziky a přírodopisu (ochrana přírody, třídění a likvidace odpadů, solární energie).

S tím úzce souvisí i výchovné poradenství. Kromě specializovaných programů jsme pokračovali v systému zavádění základních prvků výchovy ke zdravému životnímu stylu, etické a právní výchovy a dalších témat prevence do výuky jednotlivých předmětů. Důležitou součástí minimálního preventivního programu je již několik let i smysluplné pozitivní využití volného času našich žáků, kteří si mohou vybírat z rozmanité nabídky volnočasových aktivit v rámci školního klubu. Realizace minimálního preventivního programu byla zajištěna ve spolupráci s Policií ČR a Městskou policií. Byly organizovány přednášky a besedy pro žáky 1. i 2. stupně na téma kriminalita mládeže, drogy, šikana a posílení právního vědomí. Dětem ze sociálně znevýhodněného prostředí věnují pedagogičtí pracovníci zvýšenou péči. Pro tyto děti škola zajišťovala socioterapeutická sezení třídních kolektivů, byla navázána úzká spolupráce mezi rodiči a třídním učitelem, výchovnou poradkyní a vedením školy. Na konzultacích s rodiči byly řešeny problémy těchto žáků v oblasti chování, školní docházky a prospěchu. Škola výrazně spolupracovala s oddělením Péče o dítě a rodinu ÚMOB Slezská Ostrava.

V zájmové činnosti se snažíme mimo standardní vzdělávání posílit u žáků počítačovou gramotnost a schopnost práce s internetem. Žáci mohou navštěvovat kroužek počítačový, keramický a několik sportovních. Žáky zaujaly turistické výlety do Beskyd. Mezi školou organizované akce patří již tradiční lyžařský výcvik a v rámci hodin tělesné výchovy žáci chodí plavat, hrát squash a bruslit. Pokud jsou podmínky, používají děti i běžky. Každý rok probíhá již tradičně Halloween, Mikuláš, Vánoční turnaj a Den dětí. Oblíbenou akcí se staly cyklistické závody na Landeku. Jsou velice populární a děti se na ně celý rok těší.

Své místo si získaly schůzky rodičů budoucích prvňáčků s učiteli a dlouholetou tradici má účast dětí NŠ ve škole v přírodě. Jednou z nejnovějších akcí, pořádanou vedením školy spolu se sdružením Alfabet je Rodičovský bál, který si získává stále větší oblibu mezi veřejností.